

(המשך מעמוד 35)

בלי הודעה מראש. זה יקח לה שעות. היא עייפה ואין לה כוח. צילומים אין לה. היא נתנה לאיזה עיתונאית שלא החזירה לה. אותי היא מושיבה על כסא לא-נוח, בלב הסטודיו. בין השמלות התלויות ותא-המדידה. יחסה אליי מלמד על זלזול מוחלט. אני אומרת לציון הצלם שישלך ולאט לאט הגברת מתרככת. לזכותה ייאמר שבסוף הראיון היא כבר כמעט ידידותית ואפילו מזמינה אותי לסיור בדירה.

אפשר לשמוע ממנה סיפורים בלי סוף ואצל מי נמצאים הסיפורים הקטנים של החיים אם לא אצל התופרת של כל מי שהיא משהו או היתה משהו בארצנו הקטנה טונת. מהשיחה איתה קיבלתי רעיונות לעשרות ראיונות עם אנשים שנדמה היה לי שהלכו לעולמם מזמן, או עם צאצאיהם. היא יודעת הכל ולמרות שנדמה שהיא שמה גלגול על לקוחותיה. במיוחד אלה שהלכו לעולמם. את הכל. הרי שעל עצמה היא מסתירה ואינה מגלה. רק אחרי שנפרדת ממנה, בשיחה מקרית עם בני-משפחתי, המכירים אותה. נודע לי שלולה בר לא באה ארצה בגפה. כפי שגילתה לי, אלא כאשה

עצת-המנהלים. אשה של כבוד, נשואה מזה 42 שנים לאדולף אבנר, סוחר-עצים בעבר ויבואן אבקת-חלב בהווה. ללא ילדים, אבל עם קארירה עשירה ומקום טוב למעלה במיתולוגיה הארץ-ישראלית.

את נמצאת בארץ כבר 45 שנים ועדיין לא מדברת עברית כהלכה, למה? לא היה לי זמן ללמוד עברית וחוזי מזה ציונות בעיניי זה לגור פה, יותר טוב לגור פה ולא לדבר עברית מאשר לגור בניו-יורק ולדבר עברית טוב מאגר. מה לעשות, אני כל החיים שלי אומרת בשנה הבאה אני לומדת עברית, אבל אף פעם אין זמן. היום באים, לומדים באולפן. כשאני באתי, לא היה אולפן והיום כבר מאוחר, אני כל כך עסוקה. תמיד סחבתי את לימוד העברית משנה לשנה, עכשיו זה קשה. יש גיל שזה קשה ללמוד.

באת לארץ עם ההורים? באתי עם צרטיפיקט קאפיטלסטי מפראג. אז היה הספר הלבן, זה לא היה קל לבוא בארץ. הג'וינט השיג שלוש מאות צרטיפיקאטים וקיווה ששלוש מאות משפחות יהודיות יעלו, אבל בכל פראג לא מצאו שלוש מאות שרצו

אמרתו נו, טוב אז אני אעשה משהו אחר ואז פגשתי חברה מווינה שעשתה כובעות...

כובעים... כן, אז היו אנגלים וערבים מיפו ואף אחד לא הלך לפארטי בלי כובע אז כפפות והיתה לה הרבה עבודה. היא ראתה את השמלות שלי ואהבה מאוד. זה היה המודר של צנטרל-אירופה, פראג, בודפשט, וינה, שהיו אז מרכז-האופנה והיא אמרה לי: יש לי תצוגת-אופנה לכובעות, תני לי שתים-שלוש שמלות לבחורת. אמרת: למה לא? למחרת באו כל כך הרבה גברות!

זה לא היה נכון שלא התלבשו, רק שלא מצאו איפה להתלבש. אז ראיתי שיש כזאת הצלחה, לקחתי דירה בגרונונג ואתרי כמה חודשים היתה לי כל כך הרבה עבודה! אז באה העליה מבוקרשט, עלייה מאוד אלגנטית, ומגרמניה, כל האירופאים שהיה חשוב להם אופנה, תל-אביב היתה קטנה ומיד ידעו שיש פה מישהו מאירופה שעושה שמלות יפות. אז היו גם המון תופרות. איוה בעלות-מקצוע! היום זה לא מה שהיה פעם, היום תופרים הכל כמכונה או במחשב.

התופרות היו מאירופה? כן, עד עכשיו כולן מאירופה, מרומניה, פולניה, הונגריה, כולן אשכנזיות, עובדות אצלי כל השנים. יותר מאוחר באו תופרות מאוד טובות

חומסי, נאששיבי, המון קליינטיות. עד היום אני מקבלת ריישיות-שלום. הן כולן עובדו את הארץ, לא נשארו. הן היו מאוד אלגנטיות, היה להן חינוך צרפתי, כולן שלחו ילדים ללמוד בצרפת, בבריטניה, הם היו אינטליגנציה, כולם נוצרים, לא זוכרת שהיה לי קליינטית מוסלמית.

ומי היו הלקוחות היהודיות? אלו שבאו ארצה בגלל מלחמת-העולם השנייה ועזבו כשנגמרה המלחמה. הם באו הנה, כי לא היתה להם ברירה. כרגע שיכלו, חזרו לאי-רופה.

איך קרה שמהתחלה היית לתופרת עילית? זה היה הטעם שלי, זה מה שלמדתי בכתיב הספר וזה מה שהיה צריך אז בתל-אביב.

ולמי פרט לערבים העשירים ולהנצות האנגלים, היה כל כך הרבה כסף להוציא על בגדים?

אוי! היהודים שבאו לפה, בגלל המלחמה באירופה, היו עשירים, הם עשו פה חיים כמו באירופה, עם הקוקטייל-פארטים והבגדים. אבל הם עזבו ברגע שנגמרה המלחמה, לקחו את הכסף ואת הבגדים ויעזבו, הם לא היו ציוניים. אבל הוסף הכי יפה שאני זוכרת זה כשקמה המדינה. פתאום היו כל הגברות שבאו מקיבוצים, נשים שלא חשבו על שמלות, על תיק, על כובע, נשים של דיפלומטים, שנסעו לחו"ל וקיבוצניקיות מה-מיטבה, שהפכו לנשות שריישראל, הן היו צריכות להיות ייצוגיות, אז אני לא רק תפרתי להן, גם לימדתי אותן איך לובשים כובע, איך לובשים כפפה, הרגשתי שאני עושה משהו למדינה שלי. היו לנו גברות שנסעו כשגרירות, נתתי להן עצות, לימדתי אותן איך לובש, מה לובש, מי לובש. זה היה חשוב מאוד בשבילן שתרשנה נוח, לא כמו איוה מסכנות.

מי היו הראשונות מנשות השרים שבאו אלייך עם קים המדינה?

פולה כן-גוריון וצפורה שרת וגברת וייצמן. היא לא באה מקיבוץ, היא היתה מאוד אלגנטית, היתה פירסט ליידי, מאוד אלגנטית והתלבשה בסלונים הכי גדולים. ליידי הרסה סמואל, ליידי רבקה זיו, וכשמאיר עמית היה ראש המוסד, פתאום הוא מטלפן אליי: לולה, אני צריך משהו שבביל אשתי. היתה אז הכתרה של אשתו של השאה הפרסי והוא נסע עם אשתו ובא הנה עם פרוטוקול, איוה שמלות היא צריכה, הייתי מוכרחה לעשות לה שלוש שמלות-ערב, היא אשה מאוד נחמדה, אבל בחיים שלה לא לבשה שמלות-ערב עם תיק ועם כובע. לימדתי אותה איך.

כשחזרו, באו הנה בשביל להראות לי ול-בחורות את הפילים שצילמו ומאיר עמית אמר: לולה, היו שם נשים שלבשו בגדים מכל בתי-האופנה, דיוו, ג'יבנשי, ואני מוכרח להגיד לך שאשתי היתה אלגנטית כמו האחרות, לא נפלה מהן. ואני חשבתי זו התרומה למדינה שלי. וכש-אסתר הרליץ נסעה כשגרירה לדנמרק היא באה אליי עם הפרוטוקול שאומר איך היא צריכה להיות לבושה בשביל להגיש את כתבי-האמנה, היא היתה צריכה שמלה ארוכה עם שרוול ארוך בצבע לא שחור ולא לבן, קנינו לה משהו בכחול-כהה ותפרתי לה שמלה משלושה חלקים שתוכל ללבוש לכל מיני ארועים, אחר-כך היא שלחה לי פוטו שלה עם ראש הטקס מרנמרק, שבא לקחת אותה למלך.

גם ללא רבין לקחה שלך. כשלאה הלכה בפעם ראשונה לג'ונסון עשיתי לה שמלת-ערב. תראי כפוטו איך ליידי בירד ג'ונסון מסתכלת עליה. כמה שהיתה יפה. כשנסעה לווינגטון עשיתי לה הרבה בגדים, חליפות, שמלות קצרות, שמלות-ערב. לאה אר-הבת להתלבש.

ספרי לי על ההכרות שלך עם ורה וייצמן, רעיית הנשיא הראשון.

היתה לי קליינטית מלפני המדינה, ליידי הרסה סמואל, וכשהוויצמנים באו הנה ב-1949 היא הביאה את ורה. ב-1950 היה צריך להתקיים המיצע-שלא-צער, עשיתי לה בשביל הטריכונה משהו ליום ולרספנשן בערב ברחובות, שמלת-קוקטייל. מאז זה היה מסורת, כל יום-עצמאות עשיתי לה שני דברים, אבל גם בין ימי-העצמאות היא היתה באה לעשות שמלות.

זה הבן שוורה וייצמן לא אהבה לחיות בישראל?

זה לא נכון. היא אהבה את הארץ, אבל ורה היתה סנובית גדולה וזה עורר אנשים נגדה. היא לא היתה חברה של אף אחד והיתה מתיידדת בקושי רב. שלי ועל בעלי היא היתה חברה מאוד טובה. היו לה ולויצמן שני בנים, בן אחד נהרג. הוא היה טייס ונפל בקרב על בריטניה, מעולם לא מצאו את שרידי-המטוס או את גופתו. הבן השני היה מאוד נגד הציונות, הוא שנא את הציונות, סבל מאוד מה שאבא שלו ציוני, כמו הבן של תיאודור הרצל, קראו לו בנג', הוא נפטר לפני שנתיים ויש לו בן, הנכד, דיוויד, היה תמיד

לולה בר עם בעלה דולפי ועם מרים אשכול (משמאל) כשבאתי לארץ גיסתי אמרה לי: יש פה הרבה תופרות ואין להן עבודה

ממארוקו ומאלג'יר, הן היו בעלות-מקצוע. כוג' רות ב תייספר מקצועיים צרפתיים. זה נגמר, עכשיו הכל אוטומטי, קומפיטור, זה לא אפנת עילית של פעם. לא, בכלל לא.

מי היו הלקוחות שלך בתל-אביב הקטנה?

הרבה ערכיות, כולן מיפו, מאוד עשירות וגם מלבנון, שם היו העשירים רגילים לנסוע לפאריס

„הבן של וייצמן שנא את הציונות כמו הבן של תיאודור הרצל. הוא לא רצה לעלות לארץ. הוא גד עד היום בלונדון“

והיתה מלחמה אז לא יכלו לנסוע ובאו פה, לתל-אביב, לחופש למלון גת-רימון. זה היה המלון הכי אלגנטי. פה, ממול, כבר איננו, עכשיו יש מגדל גבוה, קוראים אותו בכר, אבל כמו שני קוראים אותו בכר, הוא שנא את הציונות, נהגו של מבלון והיו באות אצלי לתפור והיו באות גם מקיירי והמשפחות העשירות ביפו.

לעלות ארצה, או החליטו לתת את הצרטיפיקט בצעירים.

באת לכאן לבדך, מבלי שאת יודעת לאן את הולכת?

לא, היה לי פה את, הוא היה מזכיר של חלוצים בצ'כוסלובקיה והוא עלה כמו חלוצי כ-1936. באתי אליו, כולם, כל המשפחה, ההורים, כולם, נשארו ונפטרו בשואה. זה היה נורא, היה קשה להם להאמין שהעניין ייגמר לא טוב, הצ'כים לא היו אנטישמים כמו הגרמנים. הם לא ידעו שום דבר על הפתרון הסופי. הגעתי לכאן עם הרהיטים שלי. אז יכולתי להביא הכל. הנאצים היו כפראג רק שלושה חודשים, אני עברתי במשרד של איימן. פתאום כל החיים השתנו, החברים שלי היו גרמנים, כי היהודים היו מאוד קרובים לתרבות הגרמנית עוד מתקופת הקיסרות האוסטרו-הונגרית ופתאום אמרתי להם שלום כרחוב והם סובבו את הראש, פתאום היה אסור ללכת לסינמה, לתיאטרון, היה אסור לצאת אחרי שבע בערב. אמרתי: אני לא נשארת פה, אני יהודיה גאה ולא אסכים לחוקים האלה. אז כפראג היה משרד של פלסטניה וכך באתי דרך הצרטיפיקט שקיבלתי ושלחתי את כל הרהיטים.

ואיך שהגעת לתל-אביב התחלת לתפור לעילית?

גמרתי בפראג אקדמייה לעיצוב-אופנה וכי שבאתי הנה, אשתו של אחי אמרה: מה? את רוצה לעשות פה סלון-תפירה? זה לא מתאים! יש פה כל כך הרבה תופרות ואין להן מה לאכול. אז

נשואה וכי למרות מה שאמרה לי בר אינו שם נעוריה, אלא שם בעלה הראשון. ממנו התגרשה ושנאה לאשה את התופרת שלה. לולה בר אשה נאה מאוד, חסרת-גיל, מסוג הנשים שאינך מעז לשאול אותן לגילן. התמונות שמסרה לי הן מלפני למעלה מעשרים שנה. ידידותיה הטובות היו ורה וייצמן, רעיית הנשיא הראשון ופולה בן-גוריון, רעיית ראש-המשלה הראשון. שתי נשים שונות לחלוטין זו מזו. התופרת הקטנה מפראג אהבה להתחכך בגדולי-האומה. עד היום היא נחשבת לאישיות ראשונה-במעלה, לזמנת לכל הפתיחות ולכל הסגירות, לכל האירועים ולכל הח-תונות של המי ומי. היא תופרת לאורה הרצוג, כמובן, ולא תפרה לעליזה בגין, כמובן. אחת מלקוחותיה הטובות ביותר היתה לאה רבין, שהעשירה את המלתחה שלה כשנסעה לווינגטון, כמובן וסוניה פרס. מאז מונה בעלה כראש-משלה, מדי-רה רגליה מהסטודיו של אופנאית-הצמרת. גם זה כמובן.

בימים אלה העניקה לה אוניברסיטת תל-אביב כבוד רב, בכך שקראה קומה בפולי-טה לאמנות על שמה. בעלה נתן בתמורה ארבע סטיפנדיות לסטודנטים. בבית-החור-לים לתל-השומר חנכו מחלק במחלקה הכי קרדינולנית על שמה ועל שם בעלה. לזכרו של אחי-בעלה. בבית-הספר לעיצוב אופנה וטקסטיל היא חברה בועד-המנהל ובמ-